AI-börskrasch?

Per Flensburg, professor i informatik

Vi ser idag en kapplöpning för att utveckla AI. Google, Open AI, Microsoft och ett antal bolag i Kina tävlar om att göra alltmer avancerade AI-system. Det går med expressfart, många forskare varnar för vad som kan hända. AI-jätten Anthropic, värderat till 9 000 miljarder kronor, vill att den framrusande tekniken pausas. Orsak: AI-modeller är på väg att överträffa den mänskliga hjärnan, vilket kan äventyra allas vår existens. Men jättarna fortsätter i oförminskad takt. Varför, och vad kommer att hända?

Jag vill göra en jämförelse med IT-bubblan år 2001. När http-protokollet slog igenom 1995 såg en del visionärer stora möjligheter. Hela världen var marknaden eftersom information kunde flyttas från ett ställe till ett annat till kostnad av noll kronor. Eftersom man kunde sälja otroligt mycket mer behövde man inte tjäna så mycket på varje affär. Det målades upp otroliga möjligheter till jättevinster. Riskkapitalister pumpade in miljoner i företag som förväntades ge enorma vinster. En gigantisk bubbla blåstes upp, men den sprack i maj 2001, då ett av flaggskeppen, Boo.com, gick i konkurs. Orsaken var enkel: Tekniken hängde inte med och affärsidéerna var snarare tekniska drömmar än realistiska affärer. Förlust: Ca 1 miljard kr.

Samma sak ser vi nu: Miljarder satsas i teknisk utveckling, men ingen av techjättarna tjänar pengar på AI. Det är en utveckling som kräver mer och mer datakraft, gigantiska serverhallar, otrolig energiförbrukning och massor av vatten till kylning. Vid millenieskiftet var det jättevinster som förväntades, men vad förväntas nu? Varför satsas det tusentals miljarder i en teknik utan tydligt mål, på samma sätt som kring millenieskiftet?

Lärdomen från år 2000 är att den som behärskar infrastrukturen kan ställa vilka villkor som helst för att upplåta den. Tanken är att man genom billig, nästan kostnadsfri, AI ska kunna binda upp världens företag kring att använda AI. Vi känner igen marknadsföringen: Det utlovas guld och gröna skogar om man använder AI, precis som vid internets barndom. AI-leverantörerna har dock lärt sig av IT-bubblan: Endast ett företag kan hämta hem den stora vinsten och man kämpar hårt om att bli detta företag och kunna kapa åt sig hela marknaden.

Vi jämför återigen med IT-bubblan. På samma sätt såg entreprenörer enorma vinstmöjligheter som gick upp i rök, därför att tekniken inte fungerade tillräckligt bra. Ser vi något liknande när det gäller AI? Alltfler forskare blir tveksamma. Nobelpristagaren Michel Devoret har uttryckt skepsis mot AI och lämnat sitt jobb på Google. Jag har sett annonser från Anthropic där man avråder från investeringar. Vad innebär då invändningarna? I huvudsak gäller det att förväntningarna är alltför höga och att AI innebär stora risker. Historiskt har det tidigare varit s k IT-vintrar. Den första inträffade 1974 då de amerikanska och brittiska regeringarna slutade finansiera all oriktad grundforskning i AI. I början av 80-talet kom en tillfällig renässans i samband med expertsystem och Japans satsning på femte generationens datorer. Men med kollapsen av marknaden för Lisp-maskiner 1987, föll AI återigen i vanrykte, och en andra, längre AI-vinter började.

När IT-bubblan sprack gick miljarder upp i rök. När AI-bubblan spricker handlar det om tusentals miljarder! De senaste åren har börsvärdet för AI-relaterade bolag ökat med 27 000 miljarder dollar. Idag är det 7-8 gigantiska företag som behärskar marknaden. Antalet kommer förmodligen att minska genom uppköp. När bubblan spricker kommer vi att uppleva den största börskraschen i

mänskligheten historia. Omfattningen blir så stor att inget statligt ingripande kan förhindra eller mildra kraschen!

Den stora frågan är när kraschen kommer. Trump är väl den som hejar mest på AI och det uppmuntrar förstås branschen att fortsätta och riskkapitalister att satsa pengar. Ett orosmoment är också Kinas stora satsningar och framgångar inom AI. Allt fler företag använder sig av kinesiska AI-system istället för amerikanska. Inom parentes ligger Europa hopplöst efter och Sverige ligger också långt bak. Om utvecklingen fortsätter i dessa spår är det risk att de amerikanska investeringarna minskar och på så sätt utlöser en börskrasch. Detta har redan börjat i och med att demokraterna vann mellanårsvalet i USA. De är överlag mer skeptiska till AI och vill inte satsa lika ohämmat som Trumpadministrationen. Börsen har också sjunkit rejält sedan valet.